

Rekommendation om en väg till jobb – 2019/20:FPM60 en förstärkt ungdomsgaranti

Arbetsmarknadsdepartementet

2020-08-18

Dokumentbeteckning

KOM(2020) 277

Förslag till rådets rekommendation om En väg till jobb – en förstärkt ungdomsgaranti och om ersättande av rådets rekommendation av den 22 april 2013 om att inrätta en ungdomsgaranti

Sammanfattning

Den 1 juli 2020 presenterade Europeiska kommissionen ett förslag till rådsrekommendation om ”En väg till jobb - en förstärkt ungdomsgaranti”. Denna avser att ersätta den tidigare ungdomsgarantin från 22 april 2013 (2012/13:FPM42). Det övergripande målet för ungdomsgarantin behålls, men åldersgruppen breddas för att även inbegripa unga i åldern 25–29 år. Ungdomsgarantin innebär en målsättning att unga inom en period av fyra månader efter att de blivit arbetslösa eller avslutat sin formella utbildning får ett högkvalitativt erbjudande om sysselsättning, vidareutbildning, lärlingsutbildning eller praktik. Kommissionen ser behov av att stärka ungdomsgarantin för att göra den mer flexibel till de föränderliga förhållandena på arbetsmarknaden och den digitala och gröna omställningen samt för att lindra effekterna av covid-19-pandemin. Förslaget om en förstärkt ungdomsgaranti syftar till att bättre stödja ungas anställningsbarhet och undvika ännu en ungdomsarbetslöshetskris. Förslaget är inte rättsligt bindande för medlemsstaterna. Regeringen delar kommissionens syn att en förstärkt ungdomsgaranti kan bidra till att minska ungdomsarbetslösheten, förbättra ungas ställning på arbetsmarknaden samt lindra effekterna av covid-19-pandemin.

Regeringen välkomnar i stort kommissionens förslag till rådsrekommendation om ”En väg till jobb - en förstärkt ungdomsgaranti” men anser att det är viktigt att rekommendationen inte blir för detaljerad så att medlemsstaternas förutsättningar att använda de arbetsmarknadspolitiska resurserna effektivt utifrån medlemsstaternas specifika behov begränsas. Mot

den bakgrunden ställer sig regeringen tveksam till förslaget att den europeiska ungdomsgarantin ska breddas för att inbegripa samtliga arbetslösa i åldern 25–29 år.

2019/20:FPM60

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

I juni 2012 uppmanade Europeiska rådet medlemsstaterna att öka ansträngningarna att få fler unga i arbete, och föreslog som målsättning att ungdomar inom några månader efter avslutad skolgång skulle få ett högkvalitativt erbjudande om antingen arbete, vidareutbildning, lärlingsutbildning eller praktik. En rådsrekommendation om att inrätta en ungdomsgaranti för unga upp till 25 år antogs den 22 april 2013.

Efter att ungdomsgarantin lanserades har den beaktats av medlemsstaterna, men utmaningar på arbetsmarknaden kvarstår. Varje år får 3,5 miljoner ungdomar inom EU erbjudande om sysselsättning, vidareutbildning, lärlingsutbildning eller praktik via ungdomsgarantin. Arbetslösheten bland unga inom EU vid ungdomsgarantins antagande 2013 var i genomsnitt 24,4 procent men hade innan pandemins utbrott minskat till 14,9 procent. Covid-19-pandemin och dess ekonomiska verkningar kommer dock att äventyra denna positiva utveckling. Kommissionens ekonomiska prognos visar att unga människor kommer att drabbas hårdare än många andra grupper.

Mot denna bakgrund ser kommissionen behov av att stärka ungdomsgarantin för att göra den mer flexibel till de föränderliga förhållandena på arbetsmarknaden och den digitala och gröna omställningen samt för att lindra effekterna av covid-19-pandemin. Förslaget syftar till att modernisera den politiska ramen med målet att bättre stödja ungas anställbarhet och undvika ännu en ungdomsarbetslöshetskris. Den 1 juli 2020 presenterade kommissionen förslaget till rådsrekommendation om ”En väg till jobb – en förstärkt ungdomsgaranti”.

1.2 Förslagets innehåll

Medlemsstaterna rekommenderas att säkerställa att alla unga under 30 år inom en period av fyra månader efter att de blivit arbetslösa eller avslutat sin formella utbildning, erhåller ett högkvalitativt erbjudande om sysselsättning, vidareutbildning, lärlingsutbildning eller praktik. De övergripande målen för ungdomsgarantin behålls, men åldersgruppen breddas för att även inbegripa unga i åldern 25–29 år. Genomförandet rekommenderas innefatta fyra faser – kartläggning, uppsökande verksamhet, förberedelse och erbjudande – som kan organiseras med beaktande av nationella, regionala och lokala förhållanden.

Medlemsstaterna rekommenderas att förstärka sina kartläggningssystem. *Kartläggningen* syftar till att identifiera målgrupper som har påverkats negativt av den ekonomiska recessionen bland unga som varken arbetar eller studerar eller som i övrigt tillhör en ungdomsgrupp som har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden. Härvid bör även analyseras vilka kompetenser som efterfrågas lokalt på arbetsmarknaden. Medlemsstaterna rekommenderas även att stärka upp tidiga varningssystem så att ungdomar kan få stöd innan de riskerar arbetslöshet eller avbrutna studier. Genom att exempelvis använda flexibla utbildningsvägar och mer arbetsplatsförlagt lärande i samarbete med utbildningssektorn, föräldrar och lokalsamhällen skulle det kunna förhindras att ungdomar avslutar sina studier i förtid.

Den *uppsökande verksamheten* har som mål att skapa förtroende och öka medvetenheten bland de olika målgrupperna genom riktad kommunikation i moderna, och för unga, relevanta informationskanaler. Fokus föreslås vara på tillgänglighet och lättförståelig information om alla typer av stöd, till exempel genom en gemensam webbportal på landets språk. En förstärkt uppsökande verksamhet bör riktas till unga som tillhör eller riskerar att på lång sikt tillhöra gruppen som varken arbetar eller studerar, till exempel de som tillhör utsatta grupper i samhället, inbegripet personer med funktionsnedsättning.

Medlemsstaterna rekommenderas att intensifiera *förberedelsefasen*. Det handlar bland annat om att förbättra profileringsverktyg för att skraddarsy individanpassade handlingsplaner, att erbjuda personcentrerad rådgivning, vägledning och mentorskap samt om bedömning, förbättring och validering av färdigheter. De unga ska också ha möjlighet att hänvisas till olika samarbetspartners, såsom utbildningsinstitutioner, arbetsmarknadens parter och ungdomsorganisationer som kan hjälpa dem att övervinna andra hinder för sysselsättning. Förberedelsefasen eftersträvar att underlätta för unga att få arbetslivserfarenhet och utveckla rätt färdigheter för en föränderlig arbetsmarknad, speciellt de som är relevanta för den gröna och digitala omställningen och som motsvarar behoven på arbetsmarknaden. Medlemsstaterna rekommenderas bland annat att bedöma de digitala färdigheterna och erbjuda en förberedande utbildning i syfte att förbättra ungas digitala färdigheter.

Den sista fasen, *erbjudandet*, kan vara i form av ett antal olika riktade och väl utformade incitament för sysselsättning och nyetablering: till exempel lönesubventioner, anställningsbonus och sänkta avgifter för social trygghet. En anpassning av erbjudandet ska ske till befintliga standarder för att säkerställa kvalitet och jämlikhet, bland annat genom att underlätta unga personers väg tillbaka till utbildning.

Partnerskap på alla nivåer, mellan ungdomsgarantileverantörer och berörda aktörer, till exempel arbetsgivare, utbildningsinstitutioner, arbetsmarknadens parter, ungdomsorganisationer och andra organisationer i det civila samhället bör enligt kommissionens förslag stärkas. Vidare framgår av förslaget att

uppföljningen av de unga måste bli bättre för att säkerställa en hållbar integration på arbetsmarknaden.

Kommissionen föreslår också att tillräckligt med nationella resurser för att kunna genomföra rekommendationerna i den förstärkta ungdomsgarantin behöver avsättas. Likaså bör medlemsstaterna till fullo utnyttja de nuvarande EU-instrumenten inom sammanhållningspolitiken, särskilt sysselsättningsinitiativet för unga, ESF och Eruf (2014–2020) och mobilisera en betydande andel av de ytterligare medlen som tillhandahålls under återhämtningsstödet React-EU, ESF+ och Eruf (2021–2027), för att stödja ungdomssysselsättningen, förhindra att unga blir arbetslösa eller hamnar utanför arbetskraften samt genomföra relevanta politiska reformer. Förslaget inbegriper även en intention att utnyttja potentialen hos andra finansiella program som till exempel Faciliteten för återhämtning och resiliens, InvestEU och programmet Erasmus+.

Förslaget avslutas genom att kommissionens avsikt att förbättra datainsamling och övervakning av ungdomsgarantisystemen föreslås välkomnas. Det sistnämnda genom regelbunden samverkan med medlemsstaterna inom ramen för den europeiska planeringsterminen och arbetet inom sysselsättningskommittén EMCO. Förslaget innebär också att stöd från kommissionen välkomnas i arbetet med spridningen av resultat och god praxis bland medlemsstaterna.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

För arbetslösa ungdomar som fyllt 16 men inte 25 år infördes i december 2007 den s.k. Jobbgarantin för ungdomar i Sverige. Jobbgarantin för ungdomar är ett ramprogram som vänder sig till ungdomar som har varit arbetslösa och anmälda hos den offentliga arbetsförmedlingen i sammanlagt 90 kalenderdagar under en ramtid om fyra månader. Inom ramen för Jobbgarantin för ungdomar erbjuds deltagarna individuellt utformade insatser på ett tidigt stadium för att de så snabbt som möjligt ska få arbete motsvarande hela sitt arbetsutbud eller påbörja eller återgå till en utbildning som inte berättigar till aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning.

1 juli 2007 infördes ramprogrammet Jobb- och utvecklingsgarantin. Programmet infördes i syfte att erbjuda personer, som varit arbetslösa under lång tid, individuellt utformade insatser för att de så snabbt som möjligt ska få ett arbete. Jobb- och utvecklingsgarantin riktar sig till dem som har fyllt 25 år och som har fått arbetslöshetsersättning, men som har förbrukat sina ersättningsdagar i en ersättningsperiod och inte kvalificerat sig för en ny period med arbetslöshetsersättning. Vidare riktar programmet sig till den som inte har fått arbetslöshetsersättning men som under 14 sammanhängande månader har varit arbetslös och anmäld som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen eller deltagit i arbetsmarknadspolitiska program. Det riktar sig även till den som har deltagit i jobbgarantin för

ungdomar i 15 månader eller har deltagit i etableringsuppdraget eller etableringsprogrammet.

2019/20:FPM60

En anvisning till arbetsmarknadspolitiska program får normalt sett göras för personer som är minst 25 år, är eller riskerar att bli arbetslösa och söker arbete genom Arbetsförmedlingen. De arbetsmarknadspolitiska programmen omfattar insatser som bland annat arbetsmarknadsutbildning, arbetspraktik, start till stöd av näringsverksamhet samt förberedande insatser som exempelvis studiemotiverade kurs på folkhögskola, sfi eller studier inom den kommunala vuxenutbildningen. Kravet på att den som får anvisas arbetsmarknadspolitiska program ska ha fyllt 25 år gäller dock inte för unga med funktionsnedsättning, personer som har deltagit i insatser inom etableringsprogrammet under maximal tid eller för de som fyllt 18 år och som står långt ifrån arbetsmarknaden. Detta innebär att arbetslösa personer som fyllt 25 år såväl som vissa ungdomar som är arbetslösa kan komma att få ta del av insatser före sitt inträde i ramprogrammen Jobb- och utvecklingsgarantin eller Jobbgarantin för ungdomar.

Kommunerna har enligt skollagen ett aktivitetsansvar för ungdomar som är folkbokförda i kommunen och som har fullgjort sin skolplikt, men som inte har fyllt 20 år och inte genomfört eller har fullföljt utbildning på nationella program i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan eller motsvarande utbildning. Aktivitetsansvaret innebär att kommunen bland annat ska hålla sig informerad om vilka som omfattas av ansvarar, vid behov och i första hand bidra med insatser för att unga ska starta eller återuppta sina studier och fullfölja sin utbildning.

Kommissionens förslag om en förstärkt ungdomsgaranti är endast en rekommendation och är därför inte rättsligt bindande. Om förslaget om att innefatta samtliga arbetslösa i åldern 25–29 år realiserar kan det medföra påverkan på de svenska reglerna.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Kommissionens förslag om en förstärkt ungdomsgaranti är endast en rekommendation och är därför inte rättsligt bindande. Om förslaget om att innefatta samtliga arbetslösa i åldern 25–29 år realiserar kan det få budgetära konsekvenser. Eventuella budgetära konsekvenser tas inom ram på utgiftsområde 14 Arbetsmarknad.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar i stort kommissionens förslag till rådsrekommendation om ”En väg till jobb - en förstärkt ungdomsgaranti”. Regeringen delar kommissionens syn på att en förstärkt ungdomsgaranti kan bidra till att minska ungdomsarbetslösheten, förbättra ungas ställning på

arbetsmarknaden samt lindra effekterna av covid-19-pandemin. Regeringen välkomnar förslaget särskilda fokus på unga som varken arbetar eller studerar.

Regeringen anser emellertid att det är viktigt att rekommendationen inte blir för detaljerad utan att tillräcklig hänsyn måste tas till olikheter i medlemsstaternas nationella system och individers behov av insatser. Mot den bakgrunden ställer sig regeringen tveksam till förslaget att den europeiska ungdomsgarantin ska breddas för att inbegripa samtliga arbetslösa i åldern 25–29 år.

I Sverige är arbetslösheten betydligt högre bland ungdomar 15–24 år än bland unga 25–29 år. Mönstret är detsamma under både låg- och högkonjunkturer men skillnaden är något större vid lågkonjunkturer. Det beror på att arbetslösheten stiger mer bland unga 15–24 år i lågkonjunkturer. Under perioden 2005–2019 var skillnaden i arbetslöshet mellan grupperna 10–15 procentenheter. Arbetslöshetsnivån för olika åldersgrupper varierar mellan medlemsstaterna men också behovet av insatser på individnivå. Medlemsstaterna har olika nationella regelverk för vem som omfattas av ungdomsinsatser och det är viktigt att säkerställa att de arbetsmarknadspolitiska resurserna används effektivt.

Av den anledningen anser regeringen att det bör vara upp till varje medlemsland att bedöma och behovspröva i vilken omfattning unga i åldern 25–29 år har behov av den förstärkta ungdomsgarantin.

Regeringen anser vidare att det är viktigt att förslaget omfattar både unga kvinnor och män i medlemsstaterna.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaternas ståndpunkter är ännu inte kända

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionernas ståndpunkter är ännu inte kända

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Inte aktuellt

3 Förslaget förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Artikel 292 i FEUF, tillsammans med art. 149 FEUF. Europeiska rådet antar rekommendationen med kvalificerad majoritet.

Inte aktuellt.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Förslaget behandlades i rådsarbetsgruppen för sociala frågor den 10 juli. Därefter förväntas förslaget behandlas i rådsarbetsgruppen den 2 september inför eventuell behandling vid EPSCO-rådets möte i oktober 2020.

4.2 Fackuttryck/termer